

**Poročilo o opravljenih predhodnih arheoloških raziskavah v Ajdovščini – Arheološko
najdišče Castra
(parc. št. 493/3 Ajdovščina)**

EŠD: 3 Ajdovščina - Arheološko najdišče Castra

Št. soglasja za raziskavo: 62240-399/2015/2

Vodja raziskave: mag. Draško Josipovič, univ. dipl. arheol.

Datum izvedbe terenskih del: 25. in 26. 11. 2015

Avtorja poročila: Barbara Brezigar in Janez Rupnik

Datum izdelave poročila: november 2015

Podpis nadzornika:

Kazalo

1. POGLAVJE A

1.1. Podatki o raziskavi	3
1.2. Opis raziskave	4
1.3. Pregledni načrt raziskave	5
1.4. Fotografije značilnih kontekstov in najdb	7

2. POGLAVJE B

2.1. Podatki o raziskavi	9
2.2. Uvod	10
2.2.1. Opis motivov in cilji raziskave	10
2.2.2. Opis poteka raziskav	10
2.2.3. Opis uporabljenih postopkov in tehnik	11
2.3. Rezultati	11
2.3.1. Opis rezultatov in njihova predhodna interpretacija	11
2.3.2. Opis območja raziskave	11
2.3.2.1. Opis območja	11
2.3.2.2. Historičen pregled območja raziskave.....	11
2.3.3. Pregledni načrt raziskave	14
2.3.4. Seznam stratigrafskih in drugih opazovanih enot z opisi	15
2.3.5. Seznam najdb in vzorcev	19
2.3.6. Opredelitev najdišča in interpretacija rezultatov	19
2.4. Podatki o arhivu najdišča	19
2.5. Seznam uporabljenih virov	20

PRILOGE

Kopija podpisanega zapisnika konservatorskega nadzora

1. POGLAVJE A

1.1. Podatki o raziskavi

1. Št. soglasja za raziskavo: 62240-399/2015/2
2. Koda raziskave: 15-0383
3. Ime najdišča: Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra
4. Naselje: Ajdovščina
5. Občina: Ajdovščina
6. Katastrske reference: parc. št. 493/3 k.o. Ajdovščina
7. EŠD: 3 Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra
8. Vrsta najdišča: arheološka spomenik
9. Okvirna datacija najdišča: rimska doba, zgodnji srednji vek
10. Razlog za izvedbo raziskave: gradnja ekološkega otoka
11. Vrsta raziskave: invazivna
12. Raziskovalni postopek: izkop testnega jarka
13. Posebne okoliščine raziskave: /
14. Izvajalec: Avgusta d.o.o., Mestni trg 15, 5280 Idrija
15. Vodja raziskave: mag. Draško Josipovič, univ. dipl. arheol.
16. Trajanje terenskih del raziskave: 25. in 26. 11. 2015
17. Način ureditve območja po končani raziskavi: zaščita odkrite površine s filcem in zasutje izkopanega testnega jarka
18. Avtorja poročila: Barbara Brezigar, univ. dipl. arheol., Janez Rupnik, absol. arheol.

1.2. Opis raziskave

Zaradi gradnje ekološkega otoka na zemljišču s parcelno št. 493/3 k.o. Ajdovščina so bile na območju spomenika Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra izvedene predhodne arheološke raziskave za določitev vsebine in sestave arheoloških ostalin v obliki izkopa testnega jarka. Raziskava je potekala na zemljišču ob zunanji strani domnevnega poteka južnega obzidja (extra muros) zahodno od stolpa 14, dne 25. in 26. 11. 2015. Opravilo jih je podjetje Avgusta d.o.o. pod vodstvom Draška Josipoviča in nadzorom konservatorke Patricije Bratina (ZVKDS OE Nova Gorica). Arhiv najdišča v svojih prostorih začasno hrani podjetje Avgusta d.o.o., v trajni hrambi pa bo v Goriškem muzeju Kromberk – Nova Gorica.

Zemljišče na parc. št. 493/3 k.o. Ajdovščina leži na območju arheološkega spomenika Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra (EŠD 3). Rimske Castre so utrdbe z mogočnim obzidjem in štirinajstimi stolpi. Zgrajene so bile kot bazna postojanka s stalno vojaško posadko v okviru zapor Claustra Alpium Iuliarum. Na mestu rimskega tabora sta se razvili dve trški naselji, ki skupaj z naseljem Trnje oblikujejo današnje mestno jedro z ohranjeno srednjeveško komunikacijsko mrežo. Lokacija predvidenega ekološkega otoka se nahaja znotraj varovanega območja kulturnega spomenika, vendar na zunanji strani domnevnega poteka južnega obzidja, ki na tem mestu še ni potrjen ter zahodno od stolpa 14. Na tem prostoru, tik pred rimskim obzidjem, se domneva tudi potek obrambnega jarka, ki prav tako še ni bil potrjen z arheološkimi raziskavami (Osmuk 1997, 121s). Zaradi velikega arheološkega potenciala je bila na tem mestu izvedena predhodna arheološka raziskava v obliki ročnega oz. kombiniranega ročno strojnega izkopa testnega jarka velikosti 3 x 2 m. V testnem jarku se je pod plastmi recentnih nasutij na globini 1,85 m nahajala struktura sestavljena iz kamnov, med katerimi so se nahajali večji odlomki rimskodobnega gradbenega materiala (tegule in imbreksi), verjetno tlakovanje, ki ga preliminarno lahko datiramo v rimsko obdobje. To tlakovanje smo na severni polovici izkopane sonde odstranili in poglobili izkop. Pod njim se je nahajala temno sivo rjava zemljena plast s posameznimi rimskodobnimi najdbami, med katerimi so bili tudi 3 rimskodobni novci, na globini 2,25 m pa se je nahajala plast sive peščene gline z večjo količino prodnikov, geološka osnova. Na tej globini se je začela pojavljati tudi talna voda.

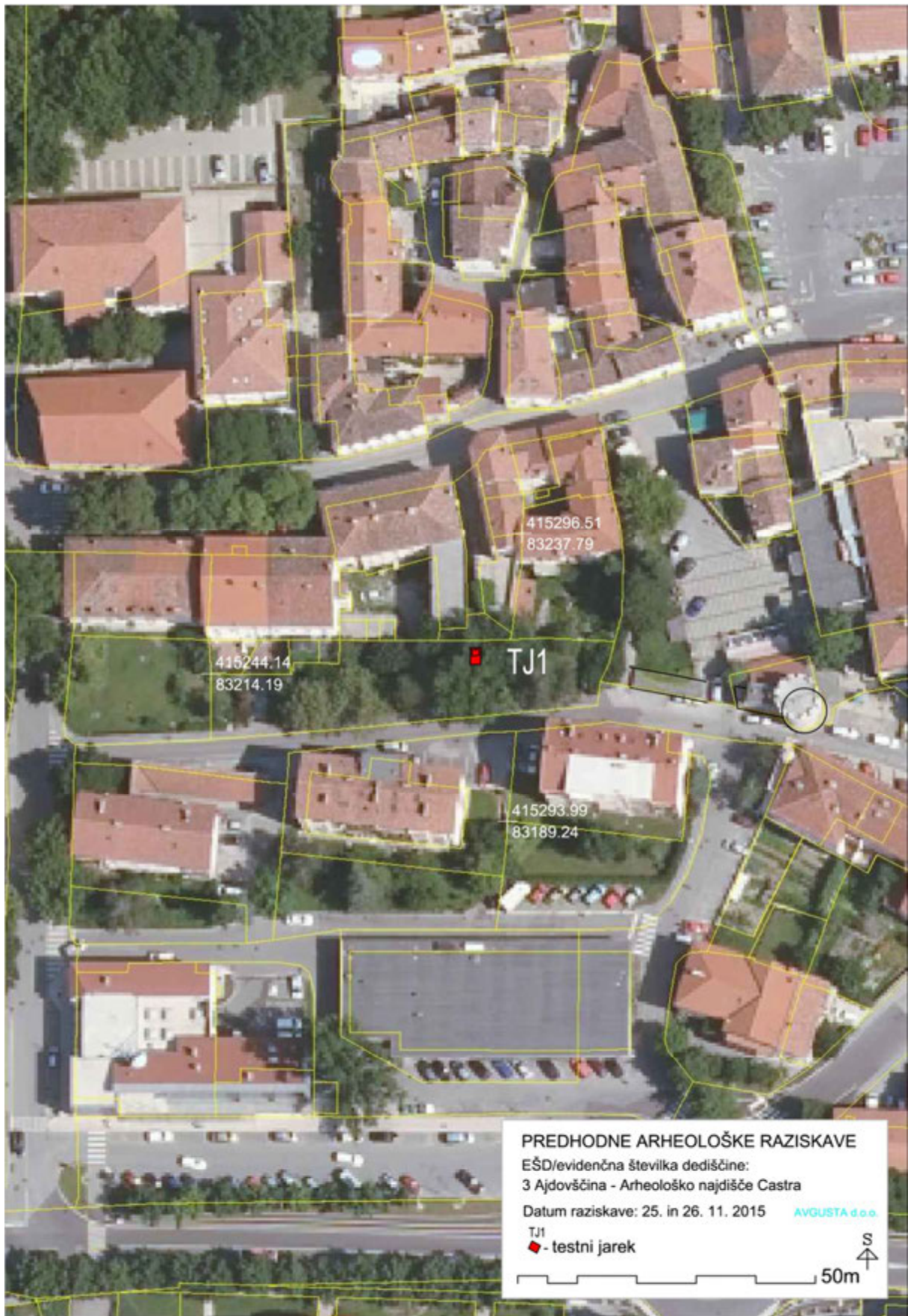
1.3. Pregledni načrt raziskave

Sl. 1: Lokacija raziskave.

Sl. 2, 3: Načrt obzidja z označeno lokacijo testnega jarka (© 1997, Nada Osmuk, vir: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU. Dostopno na: <http://www.dedi.si/dediscina/420-poznoanticka-utrdba-kastra-ajdovscina>).

Sl. 4: Pregledni načrt raziskave

1.4. Fotografije značilnih kontekstov in najdb

Sl. 5: Lokacija ekološkega otoka.

Sl. 6: Novodobno tlakovanje (SE 03) takoj pod rušo, pogled proti Z.

Sl. 7: Rimskodobno tlakovanje (SE 07 na globini 1,85 m pod današnjo hodno površino, pogled proti JZ.

Sl. 8: S profil, na dnu vidno rimskodobno tlakovanje (SE 06) in poglobitev do geološke osnove na S polovici sonde.

Sl. 9: Rimski novci iz SE 07.

Sl. 10: Odlomki tegul in imbreksov iz SE 06.

2. POGlavJE B

2.1. Podatki o raziskavi

1. Številka soglasja za raziskavo: 62240-399/2015/2
2. Koda raziskave: 15-0383
3. Ime najdišča: Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra
4. Naselje: Ajdovščina
5. Občina: Ajdovščina
6. Katastrske reference: parc. št. 493/3 k.o. Ajdovščina
7. Lastnik zemljišča: Občina Ajdovščina, Cesta 5. maja 6A, 5270 Ajdovščina
8. Kartografske reference: X Y: 83220, 415288; 83.220, 415290; 83217, 415288; 83217, 415290
9. EŠD/evidenčna številka dediščine: 3 Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra
10. Vrsta najdišča: arheološki spomenik
11. Okvirna datacija najdišča: rimska doba, zgodnji srednji vek
12. Razlog za izvedbo raziskave: gradnja ekološkega otoka
13. Vrsta raziskave: invazivna
14. Raziskovalni postopek: izkop testnega jarka
15. Posebne okoliščine raziskave: /
16. Izvajalec: Avgusta, raziskovalna in storitvena dejavnost, d.o.o.
17. Odgovorna oseba izvajalca: Gregor Zupančič
18. Vodja raziskave: mag. Draško Josipovič, univ. dipl. arheol.
19. Namestnik vodje: Jurij Soklič, univ. dipl. arheol.
20. Strokovni sodelavec: Barbara Brezigar, univ. dipl. arheol., Janez Rupnik, absol. arheol.
21. Vir financiranja: Občina Ajdovščina, Cesta 5. maja 6A, 5270 Ajdovščina
22. Konservatorski nadzor: Patricija Bratina, univ. dipl. arheol., kons. svetovalka
23. Pristojna OE ZVKDS: Območna enota Nova Gorica, Delpinova 16, 5000 Nova Gorica
24. Trajanje terenskih del raziskave: 25. in 26. 11. 2015
25. Mesto začasne hrambe arhiva najdišča: Avgusta d.o.o., Mestni trg 15, 5280 Idrija
26. Način ureditve območja po končani raziskavi: zaščita odkrite površine s filcem in zasutje izkopanega testnega jarka
27. Ogroženost: /

2.2. Uvod

2.2.1. Opis motivov in ciljev raziskave

Investitor, Občina Ajdovščina, Cesta 5. maja 6A, 5270 Ajdovščina, načrtuje izgradnjo ekološkega otoka na zemljišču s parcelno št. 493/3 k.o. Ajdovščina v Ajdovščini. Lokacija predvidenega ekološkega otoka se nahaja znotraj varovanega območja kulturnega spomenika Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra (EŠD 3), vendar na zunanji strani domnevnega poteka južnega obzidja zahodno od stolpa 14, zato je bila na tem mestu izvedena predhodna arheološka raziskava v obliki ročnega oz. kombiniranega ročno strojnega izkopa testnega jarka velikosti 3 x 2 m do geološke osnove. Gre za območje na katerem je nastala prva rimska poselitev na prostoru današnje Ajdovščine – preprežna postaja mansio Fluvio Frigido, v v 70. letih 3. stoletja pa so zgradili utrjen tabor Castra obdan z mogočnim obzidjem s štirinajstimi stolpi. Rimske Castre so bile zgrajene kot bazna postojanka s stalno vojaško posadko v okviru zapor Claustra Alpium Iuliarum. Na mestu rimskega tabora sta se razvili dve trški naselji, ki skupaj z naseljem Trnje oblikujejo današnje mestno jedro z ohranjeno srednjeveško komunikacijsko mrežo. Kot omenjeno zgoraj, se mesto izkopa nahaja na zunanji strani domnevnega poteka južnega obzidja, ki na tem mestu še ni bil potrjen ter zahodno od stolpa 14. Na tem prostoru, tik pred rimskim obzidjem, se domneva tudi potek obrambnega jarka, ki prav tako še ni bil potrjen z arheološkimi raziskavami (Osmuk 1997, 121s).

Zaradi velikega arheološkega potenciala je Zavod za varstvo kulturne dediščine OE Nova Gorica izdal kulturnovarstvene pogoje (št. 35106-0379-2/2014-BrSv/Br z dne 20. 6. 2014), s katerimi investitorju nalaga izvedbo predhodne arheološke raziskave v obliki testnega izkopa ročne sonde velikosti 3 x 2 m do geološke osnove.

Cilj arheološke raziskave je med posegom dokumentirati, strokovno odstraniti ter ovrednotiti arheološko dediščino. Na podlagi podatkov pridobljenih z opravljenim arheološko raziskavo bo pristojni ZVKDS določil nadaljnje ukrepe varstva kulturne dediščine oz. zahtevo po dodatnih raziskavah ali izpolnitev drugih ukrepov za varstvo arheoloških ostalin.

2.2.2. Opis poteka raziskav

Ekipa podjetja Avgusta d.o.o. je dne 25. in 26. 11. 2015 na zemljišču na parc. št. 493/3 k.o. Ajdovščina na mestu predvidenega ekološkega otoka, izvedla predhodno arheološko raziskavo. Dela so potekala pod vodstvom Draška Josipoviča, sodelovali smo še Barbara Brezigar, Janez Rupnik, Gregor Zupančič in 4 delavci. Strokovni nadzor je opravila odgovorna konservatorka ZVKDS OE Nova Gorica, Patricija Bratina.

Predpisano arheološko raziskavo v obliki izkopa testnega jarka je v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji št. 35106-0379-2/2014-BrSv/Br in v dogovoru z odgovorno konservatorko opravilo podjetje Avgusta d.o.o. Dne 25. 11. 2015 je bil na mestu ekološkega otoka v velikosti 6 x 4 m, opravljen ročni izkop testnega jarka velikosti 2 x 3 m. Po odstranitvi ruše se je na J polovici testnega jarka pojavila struktura iz kamnov in deloma novodobne opeke, zaradi česar smo izkop nadaljevali na S polovici. Pri poglobljanju smo ugotovili, da se do globine 1,4 m pojavljajo nasute recentne plasti, zato smo naslednji dan do te globine strojno izkopali J polovico testnega jarka, nakar smo nadaljevali z ročnim izkopom. Na globini 1,85 m se je nahajala struktura sestavljena iz kamnov, med katerimi so se nahajali večji odlomki rimskodobnega gradbenega materiala (tegule in imbreksi), verjetno tlakovanje, ki ga preliminarno lahko datiramo v rimsko obdobje. To tlakovanje smo na severni polovici izkopane sonde odstranili in poglobili izkop. Pod njim se je nahajala temno sivo rjava zemljena plast s posameznimi rimskodobnimi najdbami, med katerimi so bili tudi 3 rimskodobni novci, na globini 2,25 m pa se je nahajala plast sive peščene gline z večjo količino prodnikov, geološka osnova. Na globini 2,30 m se je začela pojavljati tudi talna voda. Po končani raziskavi se je s filcem zaščitilo odkrito površino. Za ponoven zasip testnega jarka se je uporabila izkopana zemljina.

2.2.3. Opis uporabljenih postopkov in tehnik

Izkop testnega jarka je bil izveden ročno oz. s kombinacijo strojnega in ročnega izkopa. Za strojni izkop je bil uporabljen bager z ravno žlico širine 60 cm. Pri odkritju arheološko pozitivnih plasti smo izkop ročno očistili z drobnim orodjem in dokumentirali. Rimskodobno tlakovanje smo delno presekali zaradi dokumentiranja nižje ležečih plasti do geološke osnove. Odkrite strukture smo površinsko očistili in dokumentirali, prav tako profile in dno testnega jarka. Celoten izkop je bil fotografsko (za merilo sta bili uporabljeni dve metrski trasirki, raziskavo smo fotodokumentirali z digitalnim fotoaparatom Sony α 230) in opisno dokumentiran ter geodetsko umeščen v prostor. Za pregled testnega jarka in deponije je bil uporabljen detektor kovin XP GMaxx. Za izmero območja raziskave in izkopanih sond je bil uporabljen tahimeter Zeiss Trimble 3305DR. Geodetske meritve so bile obdelane v programu AutoCAD. Dokumentacija je bila izdelana v skladu s standardi arheološke stroke (glej Novaković et al. 2007 ter Pravilnik o arheoloških raziskavah, Ur. l. RS 3/13).

Po končanem dokumentiranju se je arheološke plasti zaščitilo s filcem in testne jarke zasulo.

Primarna obdelava najdb je bila opravljena na terenu in poterensko.

2.3. Rezultati

2.3.1. Opis rezultatov in njihova predhodna interpretacija

Med opravljeno raziskavo smo odkrili, da je območje parcele arheološko pozitivno, vendar se arheološke plasti začnejo pojavljati šele na globini 1,85 m pod današnjo hodno površino. Glede na domnevni potek južnega obzidja na tem mestu, se je potrdilo, da je lokacija ekološkega otoka izven obzidja, v izkopanem testnem jarku prav tako nismo zasledili obrambnega jarka, ki se domneva okoli zahodnega in južnega obzidja (Osmuk 1997, 121s), se je pa na tem mestu na globini 1,85 m odkrilo strukturo sestavljena iz kamnov, med katerimi so se nahajali večji odlomki rimskodobnega gradbenega materiala (tegule in imbreksi), verjetno tlakovanje, ki ga preliminarno lahko datiramo v rimsko obdobje. To tlakovanje smo na severni polovici izkopane sonde odstranili in poglobili izkop. Pod njim se je nahajala temno sivo rjava zemljena plast s posameznimi rimskodobnimi najdbami, med katerimi so bili tudi 3 rimskodobni novci, ter temno rumenkasto rjava plast peščene gline, ki je prav tako vsebovala posamezne rimskodobne najdbe (odlomek stekla in odlomek ročaja amfore). Na globini 2,25 m pa se je nahajala plast sive peščene gline z večjo količino prodnikov, geološka osnova, na globini 2,30 m se je začela pojavljati tudi talna voda.

2.3.2. Opis območja raziskave

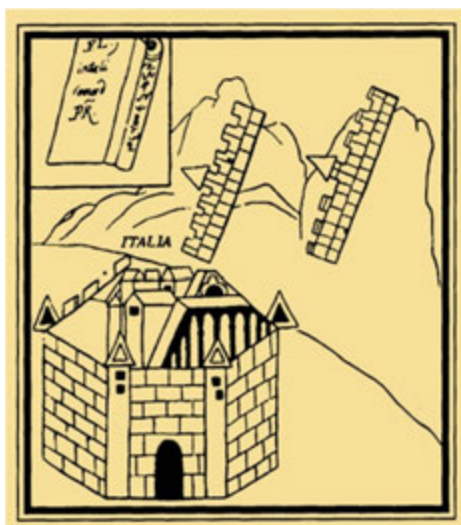
2.3.2.1. Opis območja

Ajdovščina je mesto v osrednjem delu Vipavske doline, ob sotočju potokov Hublja in Lokavščka ob regionalni cesti Nova Gorica - Vipava, na stiku nasutega Ajdovskega polja in flišnega pobočja pod Goro (Sinji vrh, 1002 metra). Kastel oz. naselbina leži južno od sotočja Lokavščka in Hublja, grobišče pa leži zunaj zahodnega obzidja in na območju severno oz. severovzhodno od župnijske cerkve sv. Janeza Krstnika. Območje raziskave se nahaja na zemljišču ob zunanji strani domnevnega poteka južnega obzidja (extra muros) zahodno od stolpa 14, na travnati površini med cesto Lokarjev drevored in stavbama Lokarjev drevored 6A in 11.

2.3.2.2. Historičen pregled območja raziskave

Vipavska dolina leži na prehodu iz osrednje Slovenije v Furlansko nižino in ima že od prazgodovine pomembno vlogo kot naravni prehod iz Podonavja v severnojadranski prostor. Zgodovina poselitve tega območja sega v bronasto in železno dobo, ko je utrjeno naselje stalo na

vzpetini Gradišče (Školj), severno od Castre. Po ustanovitvi rimske kolonije Akvileja leta 181 pr. n. št. je smer širjenja rimske oblasti potekala preko Vipavske doline. Stara pot preko prelaza Razdrto (Ocra), ki je povezovala Akvilejo s celinsko notranjostjo rimske države je bila konec 1. stoletja pr. n. št. opuščena in v avgustejskem obdobju (okoli leta 10 n. št.) je bila zgrajena cesta čez Hrušico (Ad Pirum), ki je skrajšala pot od Akvileje do Emone za en dan. Ob tej cesti je nastala tudi prva rimska poselitev na prostoru današnje Ajdovščine – preprežna postaja *mansio Fluvio Frigido*, v v 70. letih 3. stoletja pa so zgradili utrjen tabor *Castra* obdan z mogočnim obzidjem s štirinajstimi stolpi (Osmuk 1997, 119). Zgrajene so bile kot bazna postojanka s stalno vojaško posadko v okviru zapor *Claustra Alpium Iuliarum*. Ajdovščina je omenjena v treh itinerarjih: na Tabuli Peutingeriani iz začetka 3. st. kot *fl. frigido*, v Antoninovem s konca 3. st. kot *Fluvio Frigido* in v Jeruzalemskem iz prve polovice 4. st. kot *mutatio Castra*. Rimskodobna Ajdovščina in večina ostalin bogate zgodovine se nahaja na širšem prostoru zahodno od Hublja oz. sotočja Hublja s potokom Lokavščkom (Pavlin 2010). Življenje v ruševinah Castre zamre konec 6. oz. na začetku 7. stoletja (Svoljšak 1970, 155ss). Na mestu rimskega tabora sta se v srednjem veku razvili dve trški naselji, ki skupaj z naseljem Trnje oblikujejo današnje mestno jedro z ohranjeno srednjeveško komunikacijsko mrežo.

Sl. 11: Risba domnevno Castre in zapornih zidov po antičnem priročniku iz 5. stoletja *Notitia dignitatum*. (vir: Osmuk, N., Svöljšak, D., Žbona-Trkman, B., Ajdovščina. *Castra*, Ljubljana 1997. Dostopno na: <http://www.dedi.si/dediscina/420-poznoanticna-utrdba-kastra-ajdovscina>).

Sl. 12: Ajdovščina - *Kastra*. Načrt utrdbe in grobišča. (© 1997, Nada Osmuk, vir: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU. Dostopno na: <http://www.dedi.si/dediscina/420-poznoanticna-utrdba-kastra-ajdovscina>).

Območje Ajdovščine tako znotraj obzidja (*intra muros*) kot izven obzidja (*extra muros*) je bil v zadnjih 50 letih že velikokrat pod arheološkim drobnogledom bodisi so bila izvedena arheološka izkopavanja ali samo arheološki nadzori nad gradbenimi posegi, ki so se izvajali znotraj območja spomenika. Z raziskavami in s spremljanjem in dokumentiranjem različnih posegov na gosto poseljenem prostoru na mestu nekdanje utrdbe se slika notranjosti in zunanosti kastela počasi odstira. Prostor, na katerem je bila izvedena raziskava še ni bil v celoti raziskan. Stolp 14, ki leži V od mesta raziskave, je bil sondažno raziskan in dokumentiran v vzhodni polovici zunanega oboda, odsek med stolpom 14 in stolpom 1 pa je sondažno raziskan v zahodni polovici, kjer je bil odkrit del obzidja (Osmuk 1994-1995, 83).

Sl. 13: Označena lokacija raziskave na Franciscejskem katastru iz sredine 19. stoletja.

2.3.3. Pregledni načrti raziskave

Sl. 14: Parcela št. 493/3 k.o. Ajdovščina z označeno lokacijo raziskave.

Sl. 15: Načrt obzidja z označeno lokacijo testnega jarka.

Sl. 16: Pregledni načrt raziskave

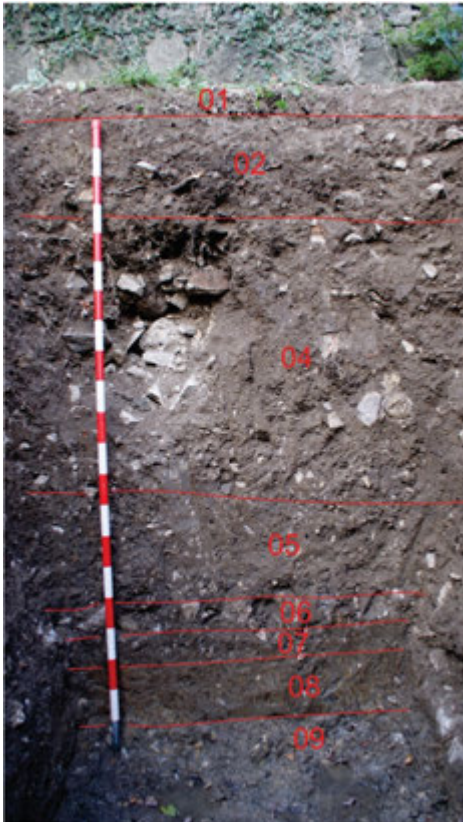
2.3.4. Seznam stratigrafskih in drugih opazovanih enot z opisi

Testni jarek (sl. 17)

dimenzija: 2 m x 3 m, največja globina 2,3 m, usmeritev S-J

Sl. 17: Pogled na testni jarek, pogled proti JV.

Sl. 18: S profil z označenimi SE.

Sl. 19: Rimskodobno tlakovanje (SE 06).

Sl. 20: Novodobno tlakovanje SE 03.

Opis plasti (sl. 18, 19, 20):

SE 01: Temno rjava meljasta plast. Db. 10 do 15 cm. Ruša.

SE 02: Temno rjava meljasta plast, vsebuje recentne najdbe. Db. 35 cm. Star humus.

SE 03: Struktura sestavljena iz srednje velikih kamnov, oblih in ostrorobih, med katerimi so tudi posamezni kosi novodobne opeke, ni vezano z malto. Odkrito v velikosti 1,1 m x 1,3 m, se nadaljuje v J in Z profil. Nahaja se tik pod rušo SE 01, na globini 10 cm. Db. 15 cm. Novodobna tlakovana površina.

SE 04: Plast sivo rjave peščene zemlje pomešana z večjo količino kamnov na katerih se pojavlja malta, odlomki novodobnega gradbenega materiala, recentna keramika, kovina in steklo ter redke najdbe odlomkov rimskodobnega gradbenega materiala. Na globini 90 cm se je nahajal večji betonski blok. Na globini 0,5 do 1,4 m. Recentno nasutje.

SE 05: Plast rjavega glinenega melja pomešanega z manjšimi kamenčki. V plasti se pojavlja novodobna keramika in gradbeni material, pločevinast okov za pohištvo, med najdbami pa tudi redki odlomki rimskodobnega gradbenega materiala. Pojavi se na globini 1,4 m. Db. 40 do 45 cm. Novodobna premešana plast.

SE 06: Struktura sestavljena iz ene plasti večinoma ploščatih ostrorobih kamnitih plošč srednje velikosti (najv. 30 x 21 x 5 cm), med katerimi so tudi posamezni večji prodniki (najv. 20 x 15 x 8 cm) in odlomki tegul in imbreksov. Brez vezave. Pojavi se na globini 1,85 m. Db. strukture 15 cm. Rimskodobno tlakovanje.

SE 07: Temno sivo rjava plast meljaste gline pomešana s peskom in manjšimi kamenčki. V plasti se nahajajo posamezni drobci oglja, odlomek stekla, posamezni manjši odlomki rimskodobnega gradbenega materiala, košček bronca, košček svinca ter 3 rimskodobni novci. Pojavi se na globini 2 m, db. plasti 10 cm. Rimskodobna kulturna plast.

SE 08: Plast temno rumenkasto rjave do sive (zaradi zastajanja vode) plasti pečene gline v kateri se nahajajo posamezni prodniki. V plasti so bili odkriti odlomek ročaja amfore, odlomek stekla ter močno korodiran kos železa. Pojavi se na globini 2,10 m, db. plasti 20 cm. Rimska kulturne plast ?

SE 09: Siva peščena glina s prodniki. Pojavi se na globini 2,25 do 2,3 m, kjer se začne pojavljati tudi talna voda. Geološka osnova.

Sl. 21: Novci iz SE 07.

Sl. 22: Odlomki tegul in imbreksov iz SE 06.

Sl. 23: Najdbe iz SE 08.

2.3.5. Seznam najdb in vzorcev

Arheološke najdbe so bile pobrane po posameznih SE-jih (SE 02, 04, 05, 06, 07 in 08). Arheološke najdbe predstavljajo predvsem odlomki keramike in gradbenega materiala ter posamezne najdbe odlomkov stekla in posamezne kovinske najdbe ter 3 rimskodobni novci iz SE 07.

SE 02 – 1 vrečka (1,570 kg) najdb, predvsem recentne keramike in gradbenega materiala.

SE 04 – 1 vrečka (1,680 kg) najdb, predvsem recentne in novodobne glazirane keramike in gradbenega materiala, posamezni manjši odlomki rimskodobnega gradbenega materiala.

SE 05 – 7 odlomkov novodobne keramike, delno glazirane, 1 odlomek stekla, močno korodiran železen žebelj, odlomek pločevinastega okova za pohišstvo, kos bronaste žindre, 4 manjši odlomki rimskega gradbenega materiala.

SE 06 – cca. 8 kg odlomkov tegul in imbreksov, odlomki 2 močno korodiranih železnih predmetov, trn železnega žablja, glava železnega žablja, ožji trak iz bronaste pločevine, svinčen predmet, manjši kos bronca, 1 odlomek keramike.

SE 07 – 3 manjši odlomki rimskega gradbenega materiala, manjši kos staljenega bronca in kos svinca.

SE 08 – odlomek ročaja amfore, odlomek stekla verjetno steklenice, 2 odlomka železnega trakastega predmeta.

Vzorcev nismo jemali.

2.3.6. Opredelitev najdišča in interpretacija rezultatov

Gl. točko 2.3.1.

2.4. Podatki o arhivu najdišča

Arhiv najdišča sestavlja zapisnik v terenskem dnevniku, fotografska dokumentacija 51 digitalnih posnetkov s terena. Arhiv najdišča je do predaje pristojni instituciji, Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica, dostopen v prostorih podjetja Avgusta d.o.o. .

2.5. Seznam uporabljenih virov

- OSMUK, N., 1987: Ajdovščina. VS 29, 1987, 252.
- OSMUK, N., 1990: Ajdovščina. VS 32, 167-169.
- OSMUK, N., 1992: Ajdovščina. VS 34, 191-192.
- OSMUK, N., 1994/1995: Ajdovščina. VS 35, 83-84.
- OSMUK, N. 1997: Ajdovščina – Castra. Stanje arheoloških raziskav (1994). V: *Arheološki vestnik* 48: 119-130.
- OSMUK, N., SVOLJŠAK, D., ŽBONA-TRKMAN, B. 1994: Ajdovščina. Castra. Kulturni in naravni spomeniki Slovenije 183. Ljubljana.
- PAVLIN, P. 2010: Poznoantična utrdba Kastr (Ajdovščina). DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem.
- SVOLJŠAK, D. 1970: Ajdovščina. VS 13-14, 1968-1969, 155ss in 185ss.
- ŠTEKAR, S. 1962: Ajdovščina. VS 8, 1960-1961, 200-201.

E-viri:

- **Register nepremične kulturne dediščine:** <http://giskd6s.situla.org/evrd/>, <http://giskd6s.situla.org/giskd/> (dostop dne 27.11.2015).
- **Atlas okolja:** <http://gis.arso.gov.si/atlasokolja> (dostop dne 27.11.2015).
- **DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem:** <http://www.dedi.si/dediscina/420-poznoanticna-utrdba-kastra-ajdovscina> (dostop dne 27.11.2015).

Priloge:

Kopija podpisanega zapisnika konservatorskega nadzora

številka: 35106-0379-6/2014-Br /koda: /15-0383/

datum nadzora: /

ZAPISNIK KONSERVATORSKEGA NADZORA NAD TERENSKIMI DELI RAZISKAVE

Osnovni podatki o raziskavi po soglasju za raziskavo	
Koda najdišča	koda: 15-0383
Naselje	Ajdovščina
Evidenčna številka in ime dediščine	3 Ajdovščina – Arheološko najdišče Castra
Številka soglasja za raziskavo	62240-399/2015/2 z dne 08.12.2015
Izvajalec raziskave	Avgusta d.o.o.
Vodja raziskave	mag. Draško Josipovič, univ.dipl. arheolog
Namestnik vodje	/
Vrsta raziskave	Arheološke raziskave ob gradnji
Datum začetka in konca terenskih del	25.-26.11.2015
Mesto začasne hrambe arhiva najdišča	Avgusta d.o.o., Mestni trg 15, 5280 Idrija

Nadzor nad skladnostjo z izdanim soglasjem za raziskavo	skladno	ni skladno
Prisotnost vodje raziskave oz. njegovega namestnika	☒	☐
Ustreznost lokacije posega	☒	☐
Ustreznost sestave in številčne zastopanosti raziskovalne skupine	☒	☐
Obvestilo konservatorju o začetku terenskih del	☒	☐
Obvestilo pristojnemu muzeju o začetku terenskih del	☒	☐

Nadzor nad strokovnostjo izvedbe	ustrezno	neustrezno
Ustreznost uporabljenih metod in tehnik izkopavanja in dokumentiranja z vidika vsebine, vrste, tipa, datacije in kompleksnosti najdišča ter posebnih okoliščin raziskave	☒	☐
Celovitost in usklajenost dokumentacije z veljavnimi standardi	☒	☐
Ustreznost dokumentacije prostorskih izmer	☒	☐
Ustreznost dokumentacije stratigrafskih, strukturnih, zbiralnih oz. drugih enot	☒	☐
Ustreznost pisne dokumentacije	☒	☐
Ustreznost slikovne dokumentacije	☒	☐
Ustreznost dokumentacije o zbirkah najdb	☒	☐
Ustreznost dokumentacije o zbirkah vzorcev	☒	☐
Ustreznost urejenosti, označenosti in hrambe najdb in vzorcev z manj zahtevnim varovalnim režimom ter njihova usklajenost z veljavnimi standardi	☒	☐
Ustreznost ravnanja in primarne zaščite klimatsko in varnostno občutljivih najdb in vzorcev	☒	☐

Izdelava strokovnih poročil o raziskavi	
Prvo strokovno poročilo velja kot končno strokovno poročilo	☒
Potrebno je izdelati prvo strokovno poročilo in končno strokovno poročilo	☐

Vsebinska in izvedbena problematika raziskave

Pred izgradnjo ekološkega otoka se je na območju predvidenega posega izvedla arheološka raziskava za določitev vsebine in sestave najdišča in sicer testna ročna sonda velikosti 3x2m, pri kateri so bila mlajša nasutja delno odstranjena tudi s strojem. Raziskave so odkrile intaktno strukturo iz kamnov in rimskim gradbenim materialom in pod to, nad geološko osnovo zemljeno plast z rimskodobnimi najdbami, med katerimi nedvomno izstopajo rimski novci. V tej fazi raziskav odkrita struktura kot tudi zemljena plast pod to nista bili v celoti raziskani, le fizično zaščiteni in ponovno zasuti.

Ukrepi varstva in navodila izvajalcu za ureditev območja raziskave po koncu terenskih del

Odkrita intaktna plast ter struktura je bila po navodilih odgovorne konservatorke prekrita z geotekstilom ter ponovno zasuta. Zavod bo na osnovi rezultatov raziskav posredoval investitorju dopolnitev kulturnovarstvenih pogojev.

Pred dokončno oddajo arhiva najdišča v pristojen muzej, je potrebno določljive najdbe izrisati in fotografirati, risbe z opisi gradiva pa vključiti v končno poročilo kot dopolnitev.

Opombe, opozorila na nepravilnosti, izrečeni ukrepi

/

Pripombe odgovornega vodje raziskave k poteku in ugotovitvam konservatorskega nadzora

/

Podpis vodje raziskav:
mag. Draško Josipovič, univ. dipl. arheolog

Podpis odgovornega konservatorja:
Patricija Bratina, univ. dipl. arheologinja

